

УДК 37.015.3

Драч М.П., доцент, к.вет.н., **Пекна І. Р.**, асистент, психолог©
*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій ім. С.З.Гжицького*

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИЧИН НЕУСПІШНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті здійснено психолого-педагогічний аналіз проблем неспішності студентської молоді у процесі навчання. Увага акцентується на особистих якостях студентів, які призводять до проблем у навчанні, а також нейрофізіологічні та педагогічні причини.

Ключові слова: *успішність, неспішність, нейрофізіологічні причини неспішності, педагогічні причини неспішності.*

Постановка проблеми. Пріоритетність саморозвитку людини не викликає сумніву, зокрема, актуальності набувають саме шляхи, які ведуть людину до саморозвитку та самоорганізації і становлять основу взаємодії учасників навчально-виховного процесу вишу. У зв'язку з тим, що в освітньому процесі на перший план виходить унікальна цілісна особистість, що навчається, яка прагне максимально реалізувати свої можливості, дослідження проблем які виникають у педагогічній діяльності набувають особливого значення.

Наше дослідження мало на меті визначити конкретні причини неспішності, та дати їм психологічне та педагогічне обґрунтування.

Головні завдання дослідження:

Визначити, чи справді нестача часу є причиною неспішності.

Встановити, чи є студенти, які не зацікавлені в отриманні знань та хороших оцінок.

Встановити, як впливають здібності студентів на їх успішність.

Предметом даного соціологічного дослідження є причини поганої успішності студентів.

Проблема навчальної діяльності студентів знайшла відображення у психолого-педагогічних дослідженнях, які стосуються: системного і особистісно-діяльнісного підходів (І. Бех); теорії діяльності та розвитку особистості (О. Асмолов, Г. Балл, Л. Виготський, П. Гальперін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, та ін.); морального виховання особистості (І. Зязюн, В. Сухомлинський, та ін.).

Аналізуючи причини неспішності студентів нашого вузу ми опиралися на результати анкетування проведеного в часі зимової сесії 2012 -2013 року. Із загальних відповідей можна виділити комплекс причин які впливають на загальний стан успішності як окремо визначеної групи так і всіх студентів зокрема.

Студентську молодь можна розділити у зв'язку з обраною ними професією на три групи. Першу складають студенти, орієнтовані на освіту як на професію. У цій групі найбільше студентів, для яких інтерес до майбутньої роботи, бажання реалізувати себе в ній – найголовніше. У цій групі біля третини студентів. Другу групу складають студенти, орієнтовані на бізнес. Вона складає близько 26% від загального числа опитаних.

Для них освіта є інструментом (чи можливою стартовою сходинкою) для того, щоб надалі спробувати створити власну справу, зайнятися торгівлею і тому подібне. Третю групу складають студенти, яких, з одного боку, можна назвати такими, що не "визначилися", з іншої – подавленими різними проблемами особистого, побутового плану. На перший план у них виходять побутові, особисті, житлові, сімейні проблеми. Можна припустити, що в цю групу потрапили люди, для яких процес самовизначення, вибору шляху, цілеспрямованості нехарактерний.

Можна виділити три основні типи діяльності й поведінки студентів у сфері навчання і пізнання: перший тип особи відрізняється комплексним підходом до цілей і завдань навчання у ВНЗ. Інтереси студентів зосереджуються на галузі знань, що є ширшою, ніж передбачено програмою, соціальна активність студентів проявляється в усьому різноманітті форм життя ВНЗ. Цей тип діяльності орієнтований на широку спеціалізацію, на різносторонню професійну підготовку. Другий тип відрізняється чіткою орієнтацією на вузьку спеціалізацію. І тут пізнавальна діяльність студентів виходить за рамки навчальної програми. Система духовних запитів студентів звужена рамками "професійних інтересів". Третій тип пізнавальної діяльності студентів припускає засвоєння знань і придбання навичок лише у межах навчальної програми. Цей тип діяльності – найменш творчий, найменш активний – характерний для 26,8% опитаних студентів. Таким чином, уже в результаті найзагальнішого підходу до аналізу навчально-пізнавальної діяльності студентів виділяються три типологічні групи, кожна з яких має свої моделі поведінки.

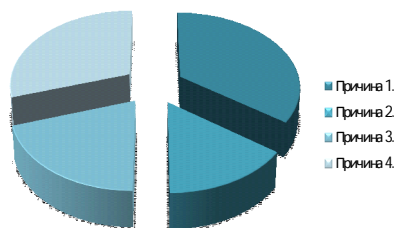
До причин неспішності студентів можна додати такі:

1. недооцінка значущості теоретичних знань (дуже багато теорії, бракує практичних навичок);
2. неволодіння раціональними методами пізнання (мало підручників);

Рис. 1. Професійна орієнтація студентів

Рис. 2. Найбільш поширені причини неспішності студентів

3. несформованість операцій мислення (великий обсяг нового матеріалу);
4. прагматична спрямованість на близьку мету (отримати залік, скласти іспит тощо).

Усе це шкодить розвитку творчих здібностей студента, знижує рівень засвоєння наукового змісту вищої освіти («Довге дихання науки змінюється на коротке дихання діловитості...»). Звідси в частини студентів формальне ставлення до оволодіння науковими методами навчальної роботи. У засвоєнні наукової інформації в них переважає репродуктивна, короточасна пам'ять (із пропуском суттєвої інформації). Знижується факт самостійного опрацювання матеріалу та способів пошуку місць або об'єктів на яких можна відпрацювати набуті знання, у підсумку під час навчання дуже малий відсоток студентів застосовували отримані теоретичні знання на практиці(звичайно наводячи велику кількість пояснень з цього приводу). Підсумувавши відповіді ми зробили висновок, що студент «чекає» коли ВНЗ або викладач безпосередньо, знайде йому місце для практичного вдосконалення, при цьому, закладаючи мінімум зусиль особисто.

Проаналізувавши отримані результати ми отримали такі психологічних причин неспішності, що базуються на особистих якостях студентів:

- низький самоконтроль і недостатня довільність психічних функцій(сподівання на контроль з боку куратора або старости);
- недисциплінованість і неорганізованість(несформований режим дня та інш);
- несистематична самостійна робота, що знижує її ефективність(готуємось систематично тільки в період сесії);
- лінощі, пасування перед труднощами;
- емоційна нестабільність і високий рівень тривожності;
- відсутність самоідентифікації з роллю «студент»;
- наявність прогалин у знаннях(на першому курсі знань із школи, старші курси в цілому);
- надання переваги відпочинку, веселошам тощо.

Причинами неспішності студентів можуть бути ще й такі:

Нейрофізіологічні: загальна ослабленість організму (перевтома, неякісне харчування, несприятливі екологічні умови, недостатня рухова активність та ін.), слабкий тип ВІД, порушення зору, слуху та артикуляції, мікропошкодження кори головного мозку (у т. ч. і через токсичний вплив нікотину, алкоголю і наркотиків).

Педагогічні причини: низька інтенсивність навчально-професійної діяльності («від сесії до сесії»), низька її ефективність (невміння вчитися самостійно), пропуски занять, відсутність індивідуального, диференційованого підходу і контролю з боку викладачів, незадовільні побутові умови проживання, важкий матеріальний стан, відсутність допомоги й підтримки від батьків.

Шляхи усунення причин неуспішності студентів:

1)Перевести опанування знаннями у процес самостійної пізнавальної діяльності студентів. Підвищувати результативність організації самостійної навчальної роботи систематичним педагогічним контролем і оцінкою її результатів.

2)Виховувати культуру мислення студентів. Грамотне мислення завжди індивідуальне, воно формує свою автономну систему знань, розвиває власні вихідні поняття і шляхи вирішення проблем.

3)Свобода навчання, звичайно, залишає студентові деяке право вирішувати, що йому потрібно, а що ні. Проте критичне ставлення до педагогічного процесу – це не гордія і не бездіяльність. Треба брати до уваги все краще й нове, вміти критично оцінювати самого себе, щоб уникати помилок бездіяльності та не обмежувати цим себе, не втрачати можливості розвитку своїх потенційних сил (а то буде псевдоосвіта замість самоосвіти). Найголовніше – не протиставляти себе відкрито освітній системі, а самому додавати те, що вона дати не може (І.В. Вачков).

Принципи побудови програми самонавчання студентів:

Оптимальне співвідношення процесів розвитку і саморозвитку. Кожен студент навчається за допомогою придатних для нього засобів, виробляючи індивідуальний стиль навчально-професійної діяльності.

Розвиток творчості студентів на всіх етапах професійного навчання. Проблемні творчі завдання є джерелом нових знань і реалізації потенційних можливостей кожного студента. Формування у студентів настанови на глибоке проникнення в сутність предмета сприяє досягненню не тільки близької мети навчання, а й віддаленої, пов'язаної з майбутньою професійною діяльністю.

Індивідуальні риси особистості розвиваються лише завдяки самостійному виконанню завдань, які студент ставить перед собою. Важливо вчасно коригувати план, ускладнювати завдання. Тільки таким чином у кожного студента формуються індивідуально-розумові здібності та воля.

Не менш важливо розвивати рефлексивний досвід студента, який забезпечує усвідомлення та перетворення особистісного досвіду шляхом його переосмислення, пропонувати шляхи його вдосконалення.

У зміст професійного навчання з будь-якої спеціальності треба включати психолого-педагогічні знання про критерії та показники сформованості знань і вмінь студентів. Це має значення для розвитку в них самоконтролю, самооцінки якості засвоєння навчального матеріалу.

Неуспішність - складне і багатогранне явище студентської дійсності, що вимагає різносторонніх підходів при її вивченні. В нашій роботі зроблена спроба розглянути неуспішність студентів у процесі навчальної діяльності. Опираючись на те, що успішність студентів визначається не лише рівнем організації навчального процесу та висококваліфікованості викладачів, а й наявністю сформованих у студентів необхідних навчальних дій і операцій.

Рекомендувати студентам відпрацьовувати свій індивідуальний стиль організації самостійної навчальної роботи. Успіхів можна досягти різними

засобами, проте головний предмет уваги студента – він сам як індивідуальність. «Знання без виховання – меч у руках божевільного» (Д.І. Менделєєв).

Надати студентам більше свободи у виборі навчальних дисциплін, що дозволить їм вивчати те, що насправді для них важливе і цікаве, тобто дозволить отримувати задоволення від навчального процесу.

Розширити асортимент вибору дисциплін

Забезпечити можливість роботи в малих групах, що дасть кожному студенту більше шансів виділитися, і підвищить його мотивацію до навчання

Це стратегічні принципи організації навчально-професійної діяльності студентів, які спрямовані на створення оптимальних умов для підвищення якості професійного навчання та розвитку особистості майбутнього фахівця.

Література

1. Акимова М.К., Гуревич К.М., Зархин В.Г. Диагностика индивидуально-психологических различий в обучении // Вопр. психол. 1984. № 6. С.71-78.
2. Акимова М.К., Козлова В.Т. Индивидуальность учащихся и индивидуальный подход. М.: Знание, 1992. Сер. "Педагогика и психология". № 3.
3. Ануфриев А.Ф. Психологический диагноз: система основных понятий. М.: Альфа, 1992.
4. Бех І. Моральність особистості у психологічному ракурсі // Філософська і соціологічна думка. - 1994. - № 3-4. - 12 - 20.
5. Зязюн І.А., Лебедик І.П. Социальная зрелость и педагогическое мастерство будущего учителя // Советская педагогика. - 1991. - № 6. - С.74-78.
6. Ильясов И.И. Структура процесса учения. - М.: МГУ, 1986. - 199с.
7. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. - М.: Политиздат, 1975. - 304 с.
8. Гуревич К.М. Что такое психологическая диагностика. М.: Знание, 1985. Сер. "Педагогика и психология". № 4.
9. Гуткина Н.И. Группы и классы развития // Психол. наука и образование. 1996. № 3.
10. Занков Л.В. К вопросу о соотношении обучения и развития // Содружество ученого и учителя: Книга для учителя / Сост. М.В. Зверева, Н.К. Индик. М.: Просвещение, 1991.
11. Коменский Я.А. Материнская школа // Коменский Я.А. Избр. пед. соч.: В 2 т. Т.1. М.: Педагогика, 1982.
12. Коссов Б.Б. Психомоторное развитие младших школьников: Метод. разработки. М.: Изд-во АПН СССР, 1989.
13. Панасюк А.Ю. Адаптированный вариант методики Д. Векслера. М.: Ин-т гигиены детей и подростков; Ленингр. педиатр. мед. ин-т, 1973.
14. Практическая психология образования: Учебник для студентов высших и средних спец. учебн. заведений / Под ред. И.В. Дубровиной. М.: ТЦ "Сфера", 1997.

15. Практические занятия по психологии / Под ред. А.В. Петровского. М.: Просвещение, 1972.
16. Практикум по психологии / Под ред. А.Н. Леонтьева, Ю.Б. Гиппенрейтер. М.: Изд-во МГУ, 1972.
17. Тест умственного развития для абитуриентов и старшеклассников (АСТУР): Руководство по работе с тестом / Гуревич К.М. и соавт. М.: Международн. Образовательный и Психол. Колледж, 1995.
18. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Психологический справочник учителя. М.: Просвещение, 1991.
19. Чернобровкіна В.А. Мотиваційно-потребові та ціннісні передумови прагнення особистості до успіху. // Міжнародна науково-практична конференція "Успішність особистості: потенціал та обмеження" http://www.psy-science.com.ua/department/oklad.php?mova=ua&scho=_ua/knopki/konfer-2010/index.php
20. Холодная М.А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. Томск: Изд-во Томск. ун-та; М.: Барс, 1997.

Summary

The article analyzes the problems of psycho educational underachievement of students.

УДК 631.3 : 681.3

Козій Б.І., к.т.н., професор, **Драч М.П.**, к.вет.н., доцент,
Степанюк О.І., к. фіз. -мат. н., доцент ©

*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій ім. С.З.Гжицького*

КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОБРАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пропонується алгоритм роботи комп'ютерної системи контролю знань студентів з використанням багаторівневих тестових завдань, які моделюють процес прийняття рішення спеціалістом з обраної студентом професії.

***Ключові слова:** навчальний процес, контроль знань, комп'ютер, інформаційна система.*

Постановка проблеми. Постійно зростаючий об'єм інформації, який потрібно засвоювати студентам в процесі навчання, складність задач, які доводиться розв'язувати спеціалістам, вимагає інтенсифікації навчального процесу, що повинно супроводжуватися збільшенням самостійної роботи студентів над опрацюванням програмного матеріалу та об'єктивним оцінюванням рівня одержаних знань. Дедалі ширше застосування комп'ютерної техніки в навчальному процесі дозволяє за допомогою відповідного програмного забезпечення здійснювати об'єктивну оцінку рівня та якості одержаних знань та ефективності їх застосування в реальних ситуаціях професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. На даний час найбільш поширеними програмними засобами, які використовуються для оцінки рівня знань студентів є системи, що реалізують закриті одновибіркові тестові завдання, тобто системи, що базуються на принципі знаходження правильної відповіді з одного ряду запропонованих варіантів [1]. Такі системи добре працюють при тестуванні знань студентів з загальнотеоретичних дисциплін, але вони не дають можливості об'єктивно оцінити рівень освітньо-професійної підготовки майбутнього спеціаліста. Більш досконалими, на нашу думку, є системи, що дозволяють здійснювати контроль знань студентів з використанням багаторівневих тестових завдань [2]. Шляхом подальшого вдосконалення таких систем можна одержати комп'ютерні системи, які моделюють професійну діяльність майбутнього спеціаліста, тобто одержати свого роду тренажери для відпрацювання різноманітних ситуацій, що можуть виникати в реальності.

Мета статті. Пропонується алгоритм роботи комп'ютерної системи для оцінки рівня професійної підготовки майбутнього спеціаліста шляхом моделювання ситуацій, що можуть мати місце в його майбутній професійній діяльності.